

MARIA, REGINA INIMILOR ROMÂNEȘTI

29 octombrie 2025, Ziarul de Vaslui aniversare 150 ani de la naștere, Dana Monica Vîntu, Regina Maria
de Dana Monica Vîntu

Fermecătoare și controversată, diplomat neoficial și mamă a unei națiuni, Regina Maria a traversat epoci de foc și triumf. La o sută cincizeci de ani de la naștere, destinul ei continuă să impresioneze: de la copilăria petrecută la curțile Europei, la anii de încercări în România, până la rolul decisiv jucat în Primul Război Mondial și la Alba Iulia, în 1918. Viața sa e mai mult decât istorie – este un roman regal, în care onestitatea și politica s-au întâlnit într-un fel irepetabil.

Pentru că anul 2025 marchează 150 de ani de la nașterea unei luminoase figuri ale istoriei României, extrem de apreciată și respectată în timpul vieții, articolul de față este consacrat Mariei – simbol al regalității. În contextul acestei aniversări, în baza documentelor existente în colecțiile Bibliotecii „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui (publicații periodice – ziare și reviste, monografiile etc.), venim în întâmpinarea iubitorilor de lectură cu repere biografice, pentru o mai bună înțelegere a Reginei, care rămâne celebră mai ales pentru devotamentul ei față de poporul român.

„În marea zi de 14 martie 1881, România a fost proclamată regat”^[1], iar conducătorul statului la acea vreme, Carol, a fost încoronat ca prim rege al României. Perioada între 1881 și 1947 a fost una de mari transformări pentru România, cu momente de progres și dezvoltare, dar și cu perioade de instabilitate politică și conflicte internaționale care au avut un impact decisiv asupra destinului țării. „Monarhia a definit modernitatea”^[2] și multă cerneală va mai curge pentru povestea Regatului României cu ai săi oameni importanți care au contribuit la dezvoltarea politică și socială a țării într-un mod semnificativ.

În istoria monarhiei românești, mai captivante decât regii au fost reginele. Ele nu s-au mulțumit a fi doar soții care să dea naștere la moștenitori legitimi, în special

băieți, pentru a continua dinastia și pentru a menține stabilitatea politică. Consoartele regale au înțeles să se implice în acțiuni caritabile, au reprezentat familia regală la evenimente importante, contribuind, astfel, la prestigiul monarhiei.

Cea care avea să devină Regină a României, Alteța Sa Regală Principesa Maria Alexandra Victoria s-a născut la 29 octombrie 1875, la Eastwell Park, în comitatul Kent din Anglia (cu trei ani înaintea viitoarei sale țări[3]) și botezată în ritul anglican la 15 decembrie 1875[4]. Al doilea copil din cei cinci ai cuplului Edinburgh, Alfred al Marii Britanii și Irlandei, Principe de Saxa-Coburg-Gotha, Duce de Edinburgh și a Marii Ducese Maria Alexandrovna a Rusiei, Maria (cu numele de alint Missy) a fost nepoata Reginei Victoria a Marii Britanii și a Țarului Alexandru al II-lea al Rusiei. Copilăria și-a petrecut-o în Anglia, la Curtea bunicului ei – Țarul, dar și în Malta, unde familia s-a mutat, când Ducele de Edinburgh a fost numit comandant al Flotei Majestății Sale din Mediterana. Maria a notat despre cum a crescut, „ca o mică persoană cu maniere excesiv regale, plină de propria-mi importanță, având convingerea că strălucirea noastră, asemenea soarelui, era realitate incontestabilă”[5], afirmând că a trăit o copilărie, „fericită și fără griji, copilăria unor copii bogați și sănătoși, feriți de loviturile și de asprele realități ale vieții”[6]. În 1889, familia Edinburgh s-a mutat la Coburg, tatăl Mariei preluând conducerea Ducatului de Saxa-Coburg și Gotha. Aici, copila principesă a beneficiat de o educație aleasă, specifică rangului ei; a învățat limbi străine, istorie, muzică și eticheta aristocratică. Când vârsta i-a permis, a început să participe la evenimente sociale și ceremonii în familia regală, iar „la dineul din seara primei ei apariții în societate, a fost așezată lângă principele moștenitor Ferdinand al României.”[7] În primăvara anului 1892, Missy a fost curtată de Ferdinand. Mama ei considera că „prințesele trebuie să se căsătorească de tinere. Când trec de douăzeci de ani, spunea ea, încep să gândească prea mult, să aibă prea multe idei ale lor, ceea ce încurcă tot.”[8]

Căsătoria a avut loc în 10 ianuarie 1893, la castelul Singmaringen. „Veni și dimineața, în care mă deșteptai în sunetul clopotelor de sărbătoare, clopote pentru cununia mea... A trebuit să ne supunem unei întreite ceremonii: civile, catolice și protestante. Ceremoniile se desfășurară dimineața și se încheiară cu un mare dejun de gală.”[9]

După o scurtă lună de miere, la castelul Krauchenwies de lângă Sigmaringen, proaspătul cuplu a pornit spre România, Maria notând că era „tânără și neștiutoare, însă foarte mândră de țara mea de baștină și am îmbrățișat o nouă naționalitate; m-am străduit să devin o bună româncă.”[10]

Proaspătă soție, Maria, influențată atât de spiritul britanic, cât și de cultura rusă moștenită de la mama sa, plină de energie și dorință de viață, a găsit o Curte românească rigidă, protocolară, ceea ce a făcut-o pe principesa moștenitoare să se simtă izolată. Regele Carol „era un stăpân sever”[11] și nici relația cu regina Elisabeta nu a fost una foarte apropiată. Ferdinand era timid, rezervat și foarte

disciplinat: „N-a fost de când lumea un prinț moștenitor atât de leal. El asculta de unchiul său în toate cele, îi urma orbește părerile, se supunea tuturor cerințelor lui...”[12].

Instalați la București, unde s-a simțit „aproape o prizonieră”[13], Maria a notat mai târziu în memoriile ei: „Câmpia de la Cotroceni cu toate că numai frumoasă nu era, a fost timp de douăzeci de ani locul unde mă dedam la sporturi. Soldații totdeauna pândeau să mă vadă venind și de câte ori treceam în galop în fața lor, eram întâmpinată cu urale zgomotoase. Simțeam atunci un fel de beție amețitoare care e greu de lămurit celor ce n-au simțit-o. Trecea de la mine la dâșii o scânteie de adâncă înțelegere și de simpatie, ca un fel de electricitate de care ne dăm seama și unii și alții cu un fel de ascuțită pătrundere: era viață, era nădejde, era o lume întreagă de puternică încredere în viitor.”[14]

Treptat, Maria a învățat să se apropie de popor, s-a dedicat studiului limbii române, a început să participe la viața socială și culturală, să sprijine cauze caritabile și să scrie. Referitor la primele încercări literare, ea notează: „Nu știam absolut nimic din meșteșugul scrisului, nici despre stil, compoziție și regulile jocului, dar știam cum să trezesc viziuni de frumusețe și uneori emoții. Stăpâneam și o mare bogăție de vocabular.”[15]

Ferdinand și Maria se retrăgeau la Peleş, castel pe care l-au folosit intens ca reședință de vară și ca loc de relaxare, departe de centrul politic al Bucureștiului. Peleşul este și locul unde principesa, la 3 octombrie 1893, a dat naștere moștenitorului tronului, care a primit numele Carol. În anul următor, Maria naște o fetiță, Elisabeta. Lor le urmează surorile și frații mai mici: Maria, născută în 1900, Nicolae, în 1903, Ileana, în 1909. „Copiii mei erau punctul central al vieții mele. Femeile din rasa mea sunt mame pătimașe și nu ne putem închipui lumea fără copii. Toată munca, toată străduința și năzuința noastră n-au alt țel decât de a-i modela potrivit idealului nostru, de a-i face fericiți și de a le pregăti un viitor frumos.”[16]

1913 este anul când principesa a născut pe Mircea, ultimul copil și primul trecut la cele veșnice, în 1916, în timpul unei epidemii de febră tifoidă, fapt care a marcat-o profund pe Maria, ea notând: „Am avut întotdeauna o încredere neșrămutată în steaua mea. Eram sigură că în viață totul îmi va reuși. Niciodată nu mi-am putut închipui că moartea se poate atinge de unul din copiii mei. Când Mircea a murit, pentru prima oară m-am îndoit de mine.”[17]

La 11 octombrie 1914, după moartea regelui Carol I, principele Ferdinand s-a prezentat, alături de soția Maria și principele Carol, în fața Parlamentului pentru a depune jurământul pentru preluarea tronului. Din acea zi regele Ferdinand I și-a început domnia și, odată cu accederea la tron, principesa Maria a devenit regină a României: „Eram regină! Regina unui popor care învățase să mă cunoască cu timpul. Regină în momentul în care toată Europa era un rug ale cărui flăcări ne atingeau deja frontierele. Eram regină! O nouă pagină amenințătoare se

deschidea în fața mea, impresionantă prin posibilitățile neștiute, încărcată de amenințări necunoscute.”[18]

În timpul Marelui Război, perioada neutralității s-a caracterizat prin confruntări între gruparea majoritară care milita pentru intrarea României în război alături de Antantă și cei care doreau participarea țării la război împreună cu Puterile Centrale. Regina Maria s-a identificat cu destinul poporului român. O englezoaică devenită româncă, regina Maria, l-a determinat pe regele Ferdinand, neamț devenit român, să intre în luptă împotriva Puterilor Centrale, ea reușind să îi distrugă lui Ferdinand convingerea că Germania era de neînving.

Când, în decembrie 1916, Bucureștiul a fost ocupat și țara s-a redus la Moldova, Maria și-a însoțit soțul în refugiu. Regina a jucat un rol important în mobilizarea națională, sprijinind spitalele și organizând activități de caritate; în timpul campaniilor militare, a vizitat spitalele și a îngrijit răniții, dovedind un curaj ieșit din comun.

În istoria României, anul 1918 a marcat făurirea statului național unitar român. O coincidență fericită făcea ca în ziua în care Bucureștiul redevenea capitala țării (și familia regală își făcea intrarea triumfală pe sub Arcul de Triumf: „Ne-am întors! cu adevărat ne-am întors acasă după un surghiun de doi ani. Să îndrăsnesc oare să rostesc marele cuvânt? Ne-am întors triumfători!”[19]), Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia hotăra Unirea Transilvaniei cu patria-mamă. Fiind conștientă de rolul jucat de soțul ei în acele momente decisive pentru națiunea română, regina Maria i s-a adresat: „Spune-mi, Nando, îți dai seama că ai devenit un om mare? Realizezi pe deplin în imaginația ta ce reprezinți de acum încolo în istoria acestui popor? Tu, care o viață întreagă ai fost modest, ai fost un om care te-ai îndoit de tine, cuprinzi cu mintea ta toată semnificația de a întrupa visul secular al unui neam de 18 milioane de locuitori?”[20]

Fără a-l subestima pe regele Ferdinand, regina Maria a fost omul-cheie pentru Unirea din 1918, dacă ne gândim la eforturile ei pentru recunoașterea acestui act de către Marile Puteri. Regele Ferdinand i-a acordat credit și a trimis-o în vizite neoficiale în Franța și Marea Britanie. Regina a apărat interesele României Mari la Conferința de pace de la Paris, unde a vorbit despre sacrificiile făcute de armata română în timpul războiului, a avut întrevederi cu prim-miniștri și președinți de state, le-a vorbit jurnaliștilor despre frumoasa ei țară, a avut reuniuni culturale și mondene. Prin tot ceea ce a întreprins a impresionat opinia publică. După întâlnirea cu marele om politic Clemenceau, regina Maria avea să consemneze în jurnal: „Dacă am ajuns la bătrâna lui inimă pătimasă cu problemele țării mele nu știu, dar că am oferit o imagine frumoasă țării mele prin surâsul meu, aceasta cred că am făcut-o, pentru că, după aceea, el i-ar fi spus lui Antonescu: *o regină ca aceasta trebuie primită cu onor militar, cu generalul Foch, în frunte.*”[21] Farmecul personal, prestața, determinarea, legăturile de familie speciale, popularitatea și

abilitățile de diplomat ale reginei Maria au cântărit greu în schimbarea atitudinii Marilor Puteri în problema României.

Recunoașterea înfăptuirii României Mari a creat condițiile încoronării regelui Ferdinand și a reginei Maria. Catedrala Încoronării din Alba Iulia, destinată special evenimentului, s-a construit între 1921-1922, în numai zece luni. Alegerea orașului Alba Iulia nu a fost întâmplătoare, întrucât aici se proclamase Unirea Transilvaniei cu România la 1 decembrie 1918. La evenimentul din 15 octombrie 1922 au participat numeroase delegații străine și reprezentanți ai provinciilor unite. Sărbătoarea a continuat cu parade militare, banchete și manifestări populare, Alba Iulia fiind transformată într-un centru al fastului și al entuziasmului național. Încoronarea a avut un rol major în consolidarea imaginii României Mari și a legitimității dinastiei.

După 1922, Regina Maria și-a consolidat reputația de mamă a națiunii și diplomat al monarhiei. Prezentă în permanență în presa românească și cea internațională, cu articole scrise de sau despre ea, cu interviuri sau montaje fotografice, întreaga lume auzise de celebra Regină Maria a României, astfel că în 4 august 1924, revista *Time* i-a dedicat coperta, devenind astfel prima regină din istorie care apare în această ipostază și care a beneficiat de o asemenea recunoaștere.^[22] De la apogeul său ca regină a unei României Mari triumfătoare, Maria a trecut la durerile crizei dinastice din 1925, când fiul, Principele Carol, continuându-și viața personală scandaloasă, a renunțat la succesiunea la tron. Maria intervine de mai multe ori, încercând, fără succes, să-l readucă pe Carol pe calea datoriei.

Iubind din ce în ce mai mult spiritualitatea românească, Maria, protestantă din naștere, căsătorită cu un prinț catolic și cu copiii botezați în credința ortodoxă, și-a dorit să se identifice cu poporul său, având în gând și cuvintele mamei sale ortodoxe: „Mergi într-o țară ortodoxă; să-i cinstești Biserica și slujbele și să săruți crucea și evanghelia când ți le prezintă preotul, și când vezi pe alții făcând cruce, să faci și tu”^[23]. Așadar, în ziua de Bunăvestire a anului 1926, regina Maria a trecut la ortodoxism^[24].

În 1927, trecerea în neființă a lui Ferdinand I a însemnat pentru regină o pierdere personală profundă: „un capitol închis pentru totdeauna, și acum, înainte, cu curaj și cu ce mi-a mai rămas ca sănătate, putere, speranță și credință. Am trăit alături o viață îndelungată, cu urcușuri și coborâșuri, așa cum este într-o căsnicie, uneori cu furtuni și încrâncenări, dar în cea mai mare parte cu loialitate și cu încredere, și mai ales cu răbdare... Răbdare... să depășești ziua confruntării... nu iubiți, ci prieteni ce-și respectă unul altuia particularitățile, răbdători, amândoi răbdători, loiali, mână în mână până la sfârșit”^[25].

Între 1927 și 1930, a încercat să aibă o influență în viața politică, în calitate de personalitate apreciată, nefiind membru al Regenței care a guvernat în numele nepotului său, Regele Mihai I, minor la acea vreme. A făcut întotdeauna disocierea necesară între viața publică și cea privată și nu s-a lăsat copleșită de problemele

personale în detrimentul atribuțiilor pe care le avea la nivelul societății. Regina s-a asigurat de menținerea stabilității politicii interne în acei ani, cu sentimentul că „în aer plutește trădarea”[26], referindu-se la încercările fiului rătăcitor de reîntoarcere în țară.

Temerile Mariei au fost confirmate și, la 8 iunie 1930, Carol a fost proclamat rege al României, sub numele de Carol al II-lea, moment care marchează declinul influenței reginei Maria la Curtea regală. „Nu mi se cere niciodată părerea”[27], afirma ea, care a început să își petreacă timpul la reședințele sale de la Balcic, Bran sau Sinaia. Cu toate acestea, rămâne o figură respectată și iubită de popor, dovadă fiind și momentul de neuitat de la 10 mai 1934, din timpul paradei de Ziua Independenței, când „mulțimea o ovaționa, cu toții se înghesuiau s-o zărească pe aceea pe care n-o văzuseră de ceva vreme. Până și diplomații au uitat pentru moment de etichetă și și-au fluturat jobenele când calul ei a trecut țăntoș pe Calea Victoriei. Nebunia veselă stârnită de Maria era dureros de departe de primirea doar politicoasă făcută lui Carol”[28], rege care devenea din ce în ce mai nepopular.

În 1935, după călătoriile întreprinse în Anglia, Franța, Austria, Iugoslavia, Balcic, Maria s-a bucurat de o aniversare privată, organizată de rege, despre care Maria a notat: „Toată țara sărbătorește această aniversare de 60 de ani cu o deosebită fervoare... toate calitățile mele sunt adunate laolaltă”[29]. Manifestări în cinstea aniversării ei nu vor avea loc și la București, Carol hotărând acest lucru de teamă să nu piardă din prestigiul și așa scăzut. Regina, prea mândră să-i ceară fiului ei onorurile pe care ea le merita, și-a înghițit supărarea în tăcere.

În 1936, revenită în țară din Coburg, de la înmormântarea surorii, Maria nu își putea lua gândul de la „tristul haos în care conducătorii noștri au aruncat țara și de la neputința mea de a ajuta sau măcar de a împidica... greșeli care ajung la nelegiuiri.”[30] Este momentul când Carol îi interzice Mariei orice formă de comunicare directă cu guvernul român. A catalogat comportamentul fiului ei „un atac la demnitatea mea”[31], după cum se arată într-o scrisoare nedată, de 20 de pagini, în care i-a adus la cunoștință nemulțumirile ei. Nu există vreo dovadă că regele i-ar fi răspuns.

Tot în această perioadă, sănătatea Mariei se deteriorează. Este consultată de mai mulți medici, supusă la diverse tratamente, și, încercând să rămână lucidă, s-a oprit din scris. Regina rămâne cunoscută pentru cărțile pentru copii, proza scurtă, romane, memorialistică, poezie, nuvelele. În timpul vieții, i s-au publicat 30 de volume, iar despre autobiografia *Povestea vieții mele* se afirmă că reprezintă maturitatea ei artistică. Opera diversă este completată de însemnările zilnice, corespondența cu prietenii și familia sau oficiali ai timpului.

În 1937, situația ei se agravează și la aniversarea celor 62 de ani, se simțea „mai mult sau mai puțin o invalidă.”[32] A plecat la tratament în străinătate, în februarie 1938, în Italia. Peste alte trei luni, internată într-un sanatoriu la Dresda, de unde își dorea să se întoarcă în țară, îi scria unei prietene: „Întoarcerea acasă nu va fi

tocmai ușoară, dar voi încerca să rămân cât se poate de calmă și să nu mă las supărată”.^[33] Regina a plecat din Germania spre Sinaia la 14 iulie 1938, unde la 18 iulie 1938 a trecut în eternitate. Nicolae Iorga, scria două zile mai târziu de la acest eveniment trist că: „Despărțirea de dânsa... este cu neputință pentru poporul românesc. Plecată aiurea, EA rămâne însă între noi.”^[34] Vestea morții primei și ultimei regine a României Mari a făcut înconjurul lumii și a provocat o puternică emoție publică. Presa vremii i-a dedicat pagini întregi. Dorința ei a fost să fie înmormântată la Curtea de Argeș, unde doarme într-o vecie alături de Regele Ferdinand.

La aproape 10 ani de la trecerea în eternitate a Mariei avea să se sfârșească și povestea regalității în România. Odată cu preluarea puterii de către comuniști, la sfârșitul lui decembrie 1947, pentru aproape jumătate de secol, faptele regilor au fost șterse din istorie. Comunismul a rescris trecutul pentru a-și justifica prezentul: „Istoria a fost transformată într-un instrument de legitimare a regimului comunist. Tot ceea ce nu convenea – regalitatea, partidele istorice – trebuia șters ori denaturat.”^[35]

După 1989, monarhia a rămas o referință importantă în istoria României, familia regală bucurându-se și în zilele noastre de simpatie populară, având o reputație bună pentru mulți români, mai ales în ceea ce privește rolul său istoric, pe de o parte, și, pe de altă parte, trecutul ei – care pare a fi încă o necunoscută.

În 2023^[36], a fost descoperit un document rar care datează din 1910 și provine dintr-o colecție particulară. Este vorba despre *Jurnalul intim cu scoarțe verzi al Reginei Maria a României*, un caiet de mici dimensiuni, cu însemnări sentimentale, care a fost scos la licitație de Casa de Licitații Historic. Aflat în stare perfectă de conservare, având doar semnele firești ale trecerii timpului, *Jurnalul*, a fost achiziționat de către Ministerul Culturii, a intrat în patrimoniul național, și poate fi văzut de iubitorii istoriei la Muzeul Național de Istorie a României.

Biblioteca județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui deține o varietate de documente despre Dinastia Română, implicit despre Regina Maria a României. Utilizatorii serviciilor de bibliotecă de toate vârstele pot consulta monografiile semnate de: ANTONESCU, Simona. *Regina Maria și Marea Unire*: roman pentru copii. București: Nemira, 2019; BULEI, Ion. *Regina Maria: Puterea amintirii*. București: Meteor Publishing, 2016; IORGA, Nicolae. *Regina Maria: Cu prilejul încoronării*. Iași: Porțile Orientului, 1996; MANDACHE, Diana. *Capitole târzii din viața mea: Memorii redescoperite*. București: ALLFA. 2007; MARIA, Regină a României. *Gânduri pentru vremuri grele*. București: Humanitas, 2020; MARIA, Regină a României. *Insula Șerpilor*. Brașov: Anania, 1991; MARIA, Regină a României. *Însemnări zilnice, vol. I: decembrie 1918 – decembrie 1919*. București: Albatros, 1996.; MARIA, Regină a României. *Însemnări zilnice: vol. IV: 1 ianuarie – 31 decembrie 1919*. București: Albatros, 1996; MARIA, Regină a României. *Jurnal de război, vol. I: 1916-1917*. București: Humanitas, 2015; MARIA, Regină a României. *Jurnal de război: vol. II: 1917-1918*. București: Humanitas, 2015; MARIA,

Regină a României. *Kildine : povestea unei mici principese răutăcioase*. București: Corint Books, 2018; MARIA, Regină a României. *Povestea vieții mele, vol. I*. Iași: Moldova, 1990; MARIA, Regină a României. *Povestea vieții mele, vol. II*. Iași: Moldova, 1990; MARIA, Regină a României. *Povestea vieții mele, vol. III*. Iași: Moldova, 1990; MARIA, Regină a României. *Poveștile Reginei Maria a României*. Iași: Porțile Orientului, 2008; PAKULA, Hannah. *Ultima romantică: Biografia Reginei Maria*. București: Curtea Veche Publishing, 2013. Aceștia li se adaugă publicațiile periodice – ziare: *România satelor*. An I, Nr. 19, Duminică, 16 octombrie 1938; *România satelor*. An II, Nr. 32, Duminică, 22 ianuarie 1938; *România*. An II, Nr. 278, Joi, 9 martie 1939; *Vremea: 1938*. An XI, Nr. 547, Duminică, 24 iulie 1938 și publicațiile periodice – reviste: *Revista Fundațiilor Regale*. Anul I, Nr. 1, ianuarie 1934; *Revista Fundațiilor Regale*. Anul IX, Nr. 11, noiembrie 1942.

Această selecție reprezintă o sursă importantă de documentare sau de lectură de plăcere, pentru că „dintre monarhii României, Maria a fost cea mai carismatică, admirată și mediatizată de presa de pretutindeni” [37]. La 150 de ani de la naștere, Regina încă trăiește în inima românilor care, cu recunoștință, o cinstesc.

Bibliografie:

- Boia, Lucian. *Mituri istorice românești*, București: Editura Univers, 1997.
- Duca, I. G. *Amintiri politice: Începutul unei noi domnii*, vol. I. București: Paul Editions, 2023.
- Ion, Narcis Dorin (coord. și coautor), Muzeul Național Peleş. *Maria a României: portretul unei mari regine*, vol. II, Ed. a 2-a, rev. Târgu Jiu: Măiastra, 2022.
- Iorga, Nicolae. *Oameni cari au fost*, vol. IV. București: Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1939.
- Mandache, Diana. *Capitole târzii din viața mea: memorii redescoperite*, București: ALLFA, 2011.
- Maria, Regina României. *Însemnări zilnice (decembrie 1918 – decembrie 1919)*, vol. I. București: Albatros, 1996.
- Maria, Regina României. *Povestea vieții mele*, vol. I. București: Editura Adevărul, 1935.
- Maria, Regina României. *Povestea vieții mele*, vol. II. București: Editura Adevărul, 1935.
- Maria, Regina României. *Povestea vieții mele*, vol. III. București: Editura Adevărul, 1935.
- Maria, Regina României. *Povestea vieții mele*, vol. I. Iași: Editura Moldova, 1990.
- Maria, Regina României. *Povestea vieții mele*, vol. II. Iași: Editura Moldova, 1990.
- Pakula, Hannah. *Ultima romantică: Biografia Reginei Maria*. București: Curtea Veche Publishing, 2013.
- Scurtu, Ioan. *Istoria românilor în timpul celor 4 regi (1866 – 1947): Ferdinand I*, vol. II. București: Editura Enciclopedică, 2001.
- Scurtu, Ioan. *Regele Ferdinand (1914-1927): Activitatea politică*. București: Garamond, 1995.

Sursa Internet

- Brădescu, Emanuel. „Manifestație la proclamarea regatului”. *Ziarul Financiar*. Accesat 27 august 2025. <https://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/manifestatie-la-proclamarea-regatului-3096060>.
- „Jurnalul intim cu scoarțe verzi al Reginei Maria a României a fost achiziționat de Ministerul Culturii”, *Ministerul Culturii*. Accesat 2 septembrie 2025. <https://www.cultura.ro/jurnalul-intim-cu-scoarte-verzi-al-reginei-maria-romaniei-fost-achizitionat-de-ministerul-culturii/>.
- „Portret: Regina Maria a României”. *Radio România Cultural*. Accesat 1 septembrie 2025. <https://www.radioromaniacultural.ro/sectiuni-articole/istorie-filozofie-psihologie/portret-regina-maria-a-romaniei-o-personalitate-de-exceptie-a-istoriei-nationale-id13568.html>.
- „Regii României, scoși din manuale în comunism. Ce știu copiii de azi despre regalitate”. *Digi24*. Accesat la 27 august 2025. <https://www.digi24.ro/fara-categorie/regii-romaniei-scosi-din-manuale-in-comunism-ce-stiu-copiii-de-azi-despre-regalitate-1004998>.
- Tănăsescu, Alexandra. „Regina Maria. Prima regină din lume care a apărut pe coperta revistei Time și a marcat decisiv istoria României”. *Cultura la dubă*. Accesat 1 septembrie 2025. <https://culturaladuba.ro/a-fost-prima-regina-din-lume-care-a-apatut-pe-coperta-revistei-time-si-a-marcata-decisiv-istoria-romaniei-144-de-la-nasterea-reginei-maria-a-romaniei/>.
- „Testamentul Reginei Maria”. *Historia*. Accesat 28 august 2025. <https://historia.ro/sectiune/general/testamentul-reginei-maria-583732.html>

[1] Emanuel Brădescu, „Manifestație la proclamarea regatului”, 18 apr 2008, *Ziarul Financiar*, [online], disponibil la: <https://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/manifestatie-la-proclamarea-regatului-3096060> (accesat la 27 august 2025).

[2] „Regii României, scoși din manuale în comunism. Ce știu copiii de azi despre regalitate”, 30 septembrie 2018, *Digi24*, [online], disponibil la: <https://www.digi24.ro/fara-categorie/regii-romaniei-scosi-din-manuale-in-comunism-ce-stiu-copiii-de-azi-despre-regalitate-1004998> (accesat la 27 august 2025).

[3] România și-a câștigat independența în 1878, în urma Războiului de Independență, purtat împotriva Imperiului Otoman (n.a.).

[4] Muzeul Național Peleş (coord. și coautor Narcis Dorin Ion), *Maria a României: portretul unei mari regine*, vol. II, Ed. a 2-a, rev., Târgu Jiu: Măiastra, 2022, p.11.

[5] Hannah Pakula, *Ultima romantică: Biografia Reginei Maria*, București: Curtea Veche Publishing, 2013, p. 39.

[6] Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. I, Iași: Editura Moldova, 1990, p. 11.

[7] Hannah Pakula, *op. cit.*, p. 54.

- [8] Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. I, București: Editura Adevărul, 1935, p. 262.
- [9] Maria, Regina României, *op.cit.*, p. 259.
- [10] „Testamentul Reginei Maria”, *Historia*, 14 iulie 2016, [online], disponibil la: <https://historia.ro/sectiune/general/testamentul-reginei-maria-583732.html> (accesat la 28 august 2025).
- [11] Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. II, București: Editura Adevărul, 1935, p. 135.
- [12] *Ibidem*, p. 37.
- [13] *Ibidem*, p. 31.
- [14] *Ibidem*, p. 151.
- [15] *Ibidem*, p. 473.
- [16] *Ibidem*, p. 379.
- [17] Maria, Regina României. *Povestea vieții mele*, vol. II, Iași: Editura Moldova, 1990, p. 248.
- [18] Ioan Scurtu, *Istoria românilor în timpul celor 4 regi (1866 – 1947): Ferdinand I*, vol. II, București: Editura Enciclopedică, 2001, p. 8.
- [19] Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. III, București: Editura Adevărul, 1935, p. 587.
- [20] Ioan Scurtu, *Regele Ferdinand (1914-1927): Activitatea politică*, București: Garamond, 1995, p. 63.
- [21] Maria, Regina României, *Însemnări zilnice (decembrie 1918 – decembrie 1919)*, vol. I, București: Albatros, 1996, p. 79.
- [22] Alexandra Tănăsescu, „Regina Maria. Prima regină din lume care a apărut pe coperta revistei Time și a marcat decisiv istoria României”, *Cultura la dubă*, 17 noiembrie 2020, [online], disponibil la: <https://culturaladuba.ro/a-fost-prima-regina-din-lume-care-a-apatut-pe-coperta-revistei-time-si-a-marcata-decisiv-istoria-romaniei-144-de-la-nasterea-reginei-maria-a-romaniei/> (accesat la 1 septembrie 2025).
- [23] Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. II, București: Editura Adevărul, 1935, p. 18.
- [24] „Portret: Regina Maria a României”, *Radio România Cultural*, 29 octombrie 2020, [online], disponibil la: <https://www.radioromaniacultural.ro/sectiuni-articole/istorie-filozofie-psiologie/portret-regina-maria-a-romaniei-o-personalitate-de-exceptie-a-istoriei-nationale-id13568.html> (accesat la 1 septembrie 2025).
- [25] Hannah Pakula, *op. cit.*, p. 398.
- [26] *Ibidem*, p. 409.
- [27] *Ibidem*, p. 413.
- [28] *Ibidem*, p. 434.
- [29] *Ibidem*, p. 441.
- [30] *Ibidem*, p. 443.
- [31] *Ibidem*, p. 447.
- [32] *Ibidem*, p. 450.

[33] Diana Mandache, *Capitole târzii din viața mea: memorii redescoperite*, București: ALLFA, 2011, ediția a III-a, p. xxxiv.

[34] Nicolae Iorga, „Un suflet mare s-a dus: Regina Maria”, în N. Iorga, *Oameni cari au fost*, vol. IV, București: Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1939, pp. 256-257.

[35] Lucian Boia, *Mituri istorice românești*, Editura Univers, București, 1997, p. 142.

[36] „Jurnalul intim cu scoarțe verzi al Reginei Maria a României a fost achiziționat de Ministerul Culturii”, *Ministerul Culturii*, 12 mai 2023, [online], disponibil la: <https://www.cultura.ro/jurnalul-intim-cu-scoarte-verzi-al-reginei-maria-romaniei-fost-achizitionat-de-ministerul-culturii/> (accesat la 2 septembrie 2025).

[37] Diana Mandache, *op.cit.*, p. ix.